

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ Й ІНШИХ ВИДІВ СПОРТУ

АЛЕКСАНДРОВ Ю.В.

Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА СТУДЕНТІВ З РІЗНОЮ УСПІШНІСТЮ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ

Анотація. В статті розкривається поняття мотив та мотивації, її значення для діяльності людини взагалі та в спортивній діяльності. Проведено дослідження мотиваційної сфери студентів які регулярно займаються фізичною культурою та спортом та не регулярно займалися фізичною культурою. Встановлено, що у студентів які регулярно займаються в спортивних секціях та фізичною культурою мотивація до досягнення успіху вище, також у них висока загальна учбова успішність та активність в учбових та загальних заходах.

Ключові слова. Мотив, мотивація, мотивація до успіху, мотивація до уникнення невдач.

Вступ. Робота тренера-викладача вимагає від нього зусиль не тільки до успіхів окремих вихованців у спортивній діяльності у окремих спортсменів, а й залучення до занять фізичною культурою і спортом всіх учнів у яких немає медичних заборон.

Мотивація відіграє ведучу роль в будь-якому виді діяльності і спортивна діяльність – тобто залучення до занять спортом не є винятком. Саме мотиви спонукають людину ставити перед собою певні цілі, долати різні перешкоди на шляху до їх досягнення. Мотив – це спонукання до дії, пов'язані з задоволенням потреб суб'єктів. Під мотивом також часто розуміють причину, яка лежить в основі вибору дій та вчинків, сукупність зовнішніх та внутрішніх умов, які визивають активність суб'єктів [1, С. 513]. Проблема мотивації та мотивів поведінки та діяльності – одна з основних в психології спорту та фізичної культури. В психологічних дослідженнях в спортивній діяльності питанням мотивації та цілеполягання належить ведуча, головна роль.

Західноєвропейські і американські психологи в роботі зі спортсменами приділяли велике значення мотивації. Сучасні психологи, у тому числі вітчизняні, вважають, що врахування особливостей професійної мотивації здатний зробити серйозний вплив на успішність діяльності, особливо в спорті (Е. П. Ільїн, О. А. Чернікова, О. В. Дашкевич, Н. Б. Стамбулов, О. В. Родіонов, Р. Йеркс, Дж. Д. Додсон, Г. Кольб, М. Єпуран, К. Гріффіт та інші).

На початку 1990-х рр. на VIII конгресі ФЕПСАК в Кельні робота однієї з секцій була повністю присвячена спортивної мотивації. Психологи відзначили мотивацію як одну з головних складових спортивного успіху.

За даними ФЕПСАК на Олімпійських іграх у Сіднеї з командою Росії працювали 12 психологів, для порівняння: з командою США психологів було

більш ніж в 2 рази більше - 25 чоловік! [2, С. 362]. Незважаючи на зростаючий інтерес до психології взагалі і спортивної психології зокрема, до недавнього часу в нашій країні серйозних досліджень та навчань в цій сфері не проводилося.

З психологічної точки зору мотивація - це психічне властивість, що характеризує спрямованість активності людини на досягнення цілі.

В основі мотивації занять фізичною культурою лежить прагнення до фізичних рухів, рухової активності. Що стосується спорту вищих досягнень, то в ньому мотивація пов'язана з великим психічним напруженням. Таке напруження пов'язане з невідповідністю діяльності можливостям спортсменів і спрямована на їх усунення. На відміну від інших видів діяльності у спорті людина не прагне уникнути напруги а, навпаки, бачить у цьому позитивну сторону змагальної боротьби, просто отримує задоволення від надмірних навантажень: фізичних і психічних. Спортсмен прагне досягти найкращого результату, діє на межі своїх сил та можливостей, і це може відігравати негативну роль. У прагненні до перемоги спортсмени часто намагаються ігнорувати природні ресурси організму, що призводить до серйозного ризику для здоров'я і життя.

Велика кількість літератури по проблемі мотивації та мотивів супроводжується різноманітністю точок зору на їхню природу. Погляди на сутність мотивів у більшості психологів суттєво розходяться. У ряда авторів мотив уявляється як потреба (Рубінштейн С.Л., Колосов Д.В), в інших мотив як спонукання Ковальов В.І., М.Ш Магомед-Емінов). Крім того серед інших поглядів мотиви виступають як наміри (К. Левін), як стани, стійки властивості особистості та інш.

Мета дослідження. Завдання дослідження. Метою дослідження було визначити мотиваційну сферу студентів коледжу до учбово-фізкультурній та спортивній діяльності, виявлення зв'язку домінуючих мотивів (мотивів досягнення успіхів та уникнення невдач) на заняттях по фізичній культурі. При цьому враховувався різний рівень академічної успішності учнів по цій дисципліні. В дослідженнях взяли участь група студентів (група № 1) які регулярно займаються фізичною культурою та спортом та мала гарну успішність, та група студентів які не регулярно займалися фізичною культурою та спортом і мали більш низькі оцінки в академічній успішності (група № 2).

Матеріали та методи досліджень. При дослідженнях використовувалися методика «Мотивація до успіху» та методика «Мотивація до уникнення невдач» які були запропоновані т. Елерсом.

При діагностиці особистості на виявлення мотивації до успіху Елерс виходив з положення: особистість, у якої переважає мотивація до успіху, вважає за краще середній або низький рівень ризику. Їй властиво уникати високого ризику. При сильній мотивації до успіху, надії на успіх зазвичай скромніший, ніж при слабкій мотивації до успіху, однак такі люди багато працюють для досягнення успіху, прагнуть до успіху.

Показники мотивації досягнення успіху і уникнення невдач в групі № 1 показані в таблиці 1

Таблиця 1

Показники мотивації досягнення успіху і уникнення невдач в групі № 1

№п/п	Мотивація успіху (бали)	Мотивація уникнення невдач (бали)	Прим.
1	18	12	
2	16	8	
3	20	19	
4	20	14	
5	20	13	
6	21	21	
7	23	25	
8	23	15	
9	20	13	
10	22	7	
11	21	18	
12	18	20	
13	18	14	
14	16	4	
15	23	15	
	299	218	

Показники мотивації досягнення успіху і уникнення невдач в групі № 2 показані в таблиці 2

Таблиця 2

Показники мотивації досягнення успіху і уникнення невдач в групі № 2

№п/п	Мотивація успіху (бали)	Мотивація уникнення невдач (бали)	Прим.
1	12	22	
2	15	17	
3	13	24	
4	13	24	
5	15	19	
6	9	8	
7	19	13	
8	15	20	
9	15	18	
10	13	16	
11	19	17	
12	17	17	
13	14	22	
14	17	19	
15	15	17	
	221	283	

Показники співвідношення академічної успішності по загальним дисциплінам та фізичній культурі з мотиваційною сферою студентів групи № 1 показані в таблиці 3.

Таблиця 3

Співвідношення академічної успішності по загальним дисциплінам та фізичній культурі з мотиваційною сферою студентів групи № 1

№п/п	Загальна академічна успішність (бали)	Успішність по фізичній культурі (бали)	Мотивація успіху (бали)	Мотивація уникнення невдач (бали)	Прим.
1	403	44	18	12	
2	411	43	16	8	
3	432	45	20	19	
4	423	44	20	14	
5	412	44	20	13	
6	428	44	21	21	
7	427	43	23	25	
8	431	45	23	15	
9	422	45	20	13	
10	404	45	22	7	
11	403	44	21	18	
12	409	43	18	20	
13	403	42	18	14	
14	402	43	16	4	
15	414	45	23	15	
	6224	659	299	218	

Показники співвідношення академічної успішності по загальним дисциплінам та фізичній культурі з мотиваційною сферою студентів групи № 2 показані в таблиці 4.

Таблиця 4

Співвідношення академічної успішності по загальним дисциплінам та фізичній культурі з мотиваційною сферою студентів групи № 2

№п/п	Загальна академічна успішність (бали)	Успішність по фізичній культурі (бали)	Мотивація успіху (бали)	Мотивація уникнення невдач (бали)	Прим.
1	328	34	12	22	
2	347	32	15	17	
3	324	34	13	24	
4	322	33	13	24	
5	312	36	15	19	
6	354	34	9	8	
7	329	32	19	13	
8	321	36	15	20	
9	309	33	15	18	

Продовж. табл. 4

10	332	32	13	16	
11	338	30	19	17	
12	357	30	17	17	
13	344	31	14	22	
14	364	35	17	19	
15	389	32	15	17	
	5070	494	221	283	

Висновки. Теоретичний аналіз стану проблеми мотивації дозволив виявити стан проблеми мотивації в спорті, підходи до поняття мотив: як потреба, як ціль, як спонукання, як намір, як сталі властивості, як стани. Тобто, можна зробити висновок, що в розумінні сутності мотивації та її ролі в регулюванні поведінки немає єдиного погляду.

В ході дослідження були визначені домінуючі тенденції в мотивації та встановлено, що у студентів які регулярно займаються в спортивних секціях та фізичною культурою мотивація до досягнення успіху вище, також у них висока загальна учбова успішність та активність в учбових та загальних заходах.

У студентів другої групи більш високі показники мотивації в уникненні невдач виявлена більш низькою академічна успішність на заняттях з фізичної культури та знижений інтерес до спортивної діяльності.

Виявлено високий рівень потреби досягнення успіху та уникнення невдач у студентів які займаються спортом та фізичною культурою.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Враховуючи, що питання мотивація відіграє ведучу роль в будь-якому виді діяльності, в тому числі і в спортивній діяльності, потрібно продовжувати дослідження проблем мотивації в спорті. Потрібно враховувати той факт, що сучасні психологи, у тому числі вітчизняні, вважають, що врахування особливостей професійної мотивації здатний зробити подальший серйозний вплив на успішність в спортивній діяльності та вплине на успішність виступів спортсменів.

Список використаної літератури.

1. Маклаков А.Г. Общая психология: учебник для вузов. СПб: Питер, 2007. – 583 с.

2. Спортивная психология: учебник для академического бакалаврата / под общ. ред. В. А. Родионова, А. В. Родионова, В. Г. Сивицкого. — М. : Издательство Юрайт, 2015. – 367 с. (Серия : Бакалавр. Академический курс.